

BONES PRÀCTIQUES D'INNOVACIÓ DOCENT

1. Títol

Vers un aprenentatge del dret basat en l'experiència

2. Universitat / Facultat

Universitat de Barcelona / Facultat de Dret

3. Equip de treball / Contacte

Grup d'Innovació Docent Consolidat Dikasteia

Contacte: Antoni Font (afont@ub.edu)

4. Resum

El Grup d'Innovació Docent Consolidat va tenir com objectiu inicial la implementació de l'aprenentatge basat en problemes en un disseny curricular alternatiu en la carrera de dret. Les experiències dutes a terme van permetre als professors implicats reflexionar sobre les estratègies que es poden dur a terme a les aules amb la finalitat d'incrementar la motivació dels estudiants acostant el seu aprenentatge a la realitat professional. El portafolis digital i el dietari reflexiu van ser vistos com a estratègies adients per a promoure la reflexió i contribuir al desenvolupament de competències transversals necessàries per a desplegar les tasques de recerca i estudi pròpies de l'activitat professional.

5. Desenvolupament

a. Introducció

La principal motivació per a iniciar experiències d'innovació docent en l'àmbit del dret per part del grup va ser, d'una banda, un postgrau d'inducció a la docència programat per la Divisió II de la Universitat de Barcelona que implicava també professors experts en qualitat de mentors de professors novells i la Declaració de Bolonya; de l'altra, feia augurar un canvi cap a un aprenentatge basat en competències. Això va determinar que el grup entrés en contacte amb

la Universitat de Maastricht, que tenia tot el currículum de la carrera de dret organitzat sota el paradigma de l'aprenentatge basat en problemes.

Les experiències d'innovació del grup s'han dut a terme en el context d'assignatures pròpies de l'Àrea de Dret Mercantil, originàriament del pla d'estudis de la llicenciatura de dret i, actualment dels graus de dret, ADE i relacions laborals la docència, la responsabilitat de les quals és d'aquesta àrea. Actualment es tracta d'assignatures de duració semestral, tant troncal com optatives. També en el màster d'accés a l'advocacia s'estan duent a terme algunes de les pràctiques innovadores, com és el cas del portafolis de pràctiques externes.

b. Objectius

L'objectiu inicial del grup va ser la introducció de l'aprenentatge basat en problemes en el context de matèries pròpies de l'Àrea del Departament de Dret Mercantil amb el propòsit o la voluntat d'estendre l'experiència a altres departaments i compartir-hi espais d'aprenentatge amb els mateixos estudiants. Arran d'una primera experiència, el grup es va anar centrant en el desenvolupament d'estratègies educatives destinades a aproximar l'estudiant a la pràctica professional i a fomentar l'aprenentatge, des d'aquesta pràctica, amb una perspectiva de servei a la societat i en un intent d'incrementar la motivació envers l'estudi, com ara les simulacions, el portafolis i el dietari reflexiu, que han estat utilitzats en diferents entorns.

c. Metodologia

La metodologia emprada difereix segons es tracti de l'aprenentatge basat en problemes (ABP), l'aprenentatge basat en equips (ABE) o les simulacions.

Pel que fa a l'ABP, la primera tasca que calia emprendre era la formació de tutors amb habilitats per a gestionar grups reduïts d'estudiants. Es van programar tallers de formació amb la participació de professors experts vinguts dels Països Baixos i del Canadà.

Inicialment els destinataris de la formació eren professors de plantilla. En una fase posterior, el grup va recórrer a estudiants de doctorat que havien fet un curs en ABP per a fer la tasca de tutor, als quals també va caldre complementar la formació.

El segon element important de la planificació és el disseny dels problemes que han de dirigir l'aprenentatge dels estudiants i decidir-ne la seqüència.

Per tal com l'ABP es duu a terme en grups reduïts d'estudiants, el desplegament de l'estratègia exigeix una gran tasca de coordinació. Les reunions setmanals de tutors per a revisar l'activitat feta i preparar la futura són imprescindibles.

La planificació de l'ABE ha estat similar a l'empresa amb l'ABP (formació, disseny de problemes, coordinació entre docents,) amb l'excepció de poder comptar amb els estudiants de doctorat com a tutors.

Quant a les simulacions, ha calgut preparar materials, formar els estudiants en l'ús del portafolis digital i ajudar-los a desplegar habilitats pròpies de la pràctica professional. També ha calgut contractar actors per a fer de clients simulats.

d. Avaluació i resultats

Respecte a l'ABP, els resultats acadèmics dels estudiants han estat molt bons, per damunt de la mitjana dels grups convencionals. Pel que fa a la motivació dels estudiants per a l'estudi, l'impacte ha estat també molt positiu. En general, ha canviat força l'actitud dels estudiants envers la recerca i l'estudi, i han millorat algunes habilitats que són bàsiques per al desenvolupament professional, com ara la comunicació oral i escrita, l'argumentació, el treball en equip i la presa de decisions.

Respecte a l'ABE, en aquest cas no se'n pot fer una valoració tan positiva. Tot i que els resultats acadèmics són prou bons, s'evidencia un distanciament entre el que els estudiants demostren en els tests d'avaluació de coneixements i el seu rendiment en les activitats d'aplicació a l'aula.

Quant a la pràctica reflexiva, la introducció del portafolis i del dietari reflexiu ha estat molt positiva en un context en què els estudiants han hagut de jugar un paper actiu, com ara les simulacions o les pràctiques externes en despatxos professionals. El portafolis reflexiu es mostra com una estratègia que contribueix a suavitzar el trànsit del món acadèmic al món professional.

e. Impacte / Sostenibilitat

El principal impacte que han tingut les experiències amb simulacions i amb grups reduïts ha estat l'habilitació d'espais apropiats per a dur a terme activitats d'aprenentatge en grup. S'han

adaptat espais existents i, en la construcció del nou edifici, s'ha fet una sala de vistes i una altra de mediacions. També s'hi han fet sales polivalents per a diversos usos amb mobiliari adequat.

L'ús del portafolis en el context del treball de grau ha permès estendre l'experiència a les pràctiques externes del màster d'accés a l'advocacia.

Cal no menystenir tampoc l'impacte que han tingut les experiències esmentades en la formació del professorat novell que s'ha anat incorporant en els darrers anys, el qual pot començar ja la seva carrera docent amb una altra orientació i des d'una perspectiva diferent.

f. Línies futures / Noves oportunitats

La incorporació de professorat novell format amb més coneixement pedagògic i participant en experiències innovadores permet assegurar una continuïtat en la consolidació de les estratègies assajades i en el desplegament de noves, orientades als objectius descrits anteriorment, sempre que hi hagi les condicions i els recursos necessaris per a fer-ho.

El portafolis reflexiu pot tenir un desplegament molt profitós en la formació inicial i continuada en el món professional. Les experiències d'altres països, com ara el Canadà, Austràlia o els Països Baixos així ho permeten entreveure.

g. Conclusió (reflexió)

Després de gairebé vint anys intentant dur la innovació a les aules universitàries, el resultat del balanç que en podem fer no és gaire optimista. En una primera fase hi havia l'expectativa que les coses podien canviar; però, després de la Declaració de Bolonya i de la manera com s'han acabat implementant els graus i els màsters, la decepció ha substituït l'optimisme inicial. L'aprenentatge per competències que se suposa que havia de ser l'objectiu dels estudis dels nous graus i postgraus reclama estructures més flexibles i, en canvi, la resposta de les autoritats a aquesta exigència ha estat un encarcament d'aquestes estructures que ha obligat a adaptar-nos-hi i a abandonar pràctiques que havíem iniciat amb èxit i que s'havien mostrat molt eficients, com és el cas de l'ABP.

La reestructuració dels estudis de doctorat ha menat a una forta centralització que ens impedeix utilitzar estudiants de tercer cicle com a tutors d'ABP i, com a conseqüència d'això, juntament amb les retallades pressupostàries i la implementació gerencial dels graus i dels

màsters, el nostre marge d'autonomia per a organitzar cursos dissenyats amb aquesta estratègia ha quedat reduït a zero.

6. Referències bibliogràfiques

BRANDA [ET AL.] (2009). *L'aprenentatge basat en problemes*. Bellaterra: IDES i Servei de publicacions de la UAB.

MOUST, J. H.; BOUHUIJS, P. A. J.; SCHMIDT, H. G. (2007). *El aprendizaje basado en problemas: guía del estudiante*. Cuenca: Servicio de Publicaciones UCLM.

MICHAELSEN, L. K.; SWEET, M.; PARMELEE, X. (2008). *Team-Based Learning: Small-Group Learning's Next Big Step*. San Francisco: Jossey-Bass.

OGILVY, J. P.; WORTHAM, L.; LERMAN, L. G. (2007). *Learning From Practice*. 2a. ed. Thomson Reuters. St. Paul, MN: Thomson West.

KRIEGER, S. H.; NEUMANN, JR., R. K. (2015). *Essential Lawyering Skills*. 4a. ed. Nova York: Walters Kluwer.

RODRÍGUEZ, J. L.; GALVÁN, C.; MARTÍNEZ, F. (2013) «*El portafolios digital como herramienta para el desarrollo de competencias transversales*». *TESI*, 14 (2), p. 157-177.

7. Imatges de l'experiència

<http://www.ub.edu/bonespractiquesdocents/index.php/ca/practiques/practicum/8-execucio-de-documents-mercantils>